

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Кафедра товарознавства в митній справі

ТОВАРОЗНАВСТВО КНИГ

Методичні вказавки для самостійного вивчення дисципліни
студентами денної та заочної форм навчання
спеціальності «Товарознавство та експертиза в митній справі»

Харків, 2012

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ХДУХТ заборонено

Методичні вказівки розглянуто на методичному семінарі кафедри товарознавства в митній справі, протокол №____, від «____» _____ 2012р.

Рекомендовано до друку кафедрою товарознавства в митній справі, протокол №____ від _____ 2012р.

Схвалено та затверджено науково-методичною комісією товарознавчого факультету, протокол №____ від _____ 2012р.

Голова комісії _____ д.т.н., проф., Коваленко В.О.

Рецензент: к.т.н., доц. Сорокіна С.В.

ВСТУП

Питання книги як видання поліграфії турбувало людство в усі часи. Оглядаючи джерела з даної теми необхідно зауважити, що дослідники, які вивчають поліграфічну справу більше уваги приділяють саме книзі, бо вона, мабуть, назавжди залишиться основним засобом розповсюдження знань та мудрості. Однак у сучасній поліграфічній справі існує ряд проблем, вирішення яких спрямовано на підвищення якості друку, поліграфічного виконання книжкової продукції та загальне підняття галузі книговидавництва на дійсно художньо-інтелектуальний рівень. Ці питання турбують не лише людей, які більш-менш пов'язані з поліграфічною промисловістю, а й простих читачів, студентів, учнів та робітників, яких наша країна не забезпечує тією кількістю якісної книжкової продукції, яка має бути у розвинутій, цивілізованій державі.

Сучасна видавничо-поліграфічна форма книги є результатом довгого історичного розвитку. Її зміни пов'язані із загальним прогресом економіки та культури, удосконаленням книговидавничої справи та книгодрукування, поширенням потреби в книжковій продукції, ростом вимоги до неї зі сторони споживача.

Видавничо-поліграфічна форма книги – це система властивостей та якостей, що перетворюють авторський витвір в книжкове видання, яке забезпечує його існування (тиражування) і передачу в часі та просторі. До того ж книга окрім сховища знань є перш за все товаром, що надходить у роздрібну торгівлю і купується для дорослих і дітей. Тому тварознавцям, як фахівцям, що відповідні за якість та рівень споживчих властивостей товару необхідно бути обізнаними у питаннях пов'язаних із формуванням показників якості книжкової продукції починаючи від застосованих матеріалів і закінчуючи якістю друку, оформленням та надійністю скріплення книжкових блоків у готовій книзі, а також знати порядок складання комерційних документів з урахуванням вимог замовника до якості поліграфічної продукції.

Методичні вказівки для самостійного вивчення навчальної дисципліни «Товарознавство книги» призначені допомогти студентам денного та заочного відділення в опануванні питань стосовно формування якості поліграфічних книжкових видань, що не розглядаються при проведенні аудиторних занять.

Методичні вказівки містять перелік основних питань для вивчення під час самостійної підготовки кожної теми заняття, список рекомендованих літературних джерел для більш детального розуміння дисципліни, однак студенти також повинні стежити за появою нових видань, змінами у діючих нормативних та законодавчих актах.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

В умовах, коли лекції мають суто проблемний характер, велика частина навчального матеріалу пересувається у бік самостійної роботи студентів. Вона повинна бути методично забезпечена і дидактично обгрунтована. Самостійна робота студентів – це один з видів навчання, що відбувається без викладача, на відміну від аудиторних занять, але викладачем чітко регламентується її обсяг і зміст, здійснюється безпосереднє керівництво та визначаються методи контролю.

Студенти товарознавчого факультету відповідно до навчальних планів спеціальності 7.050302 «Товарознавство та експертиза в митній справі» за допомогою методичних вказівок повинні самостійно освоїти ряд питань курсу «Товарознавство книги».

Самостійну роботу студенти повинні сприймати як обов'язковий компонент навчальної, навчально-дослідної та науково-дослідної діяльності. Саме ефективність самостійної роботи в решті решт зумовлює якість професійної підготовки студентів. Ця проблема розглядається нами з трьох боків: соціологічного, психо-дидактичного та методичного.

Йдеться про спрямовану викладачем самостійну роботу студентів, яка може бути визначена як модель людської взаємодії системи, що керує, та суб'єкта, що навчається, тобто студента, який використовує цю систему як помічника та консультанта. Базові методичні принципи скерованої самостійної роботи - це, по-перше, присутність творчого компонента, по-друге, поопераційне ведення навчальних дій, можливість вибору при виконанні кожного етапу роботи, по-третє - гнучка система зворотного зв'язку, що забезпечує гуманізуючий вплив на студента, утворює ефект соприсутності викладача як партнера рівноправного спілкування.

В структурі методичних вказівок для самостійної роботи передбачаються напівність зв'язків і рекомендацій, використання яких може або надати студентові інформацію, якої йому не вистачало, або дати консультацію відносно того, що треба зробити, щоб знайти відомості для ретельної підготовки до іспиту, або містити рекомендації з оволодіння засобами виконання.

Самостійна робота студентів органічно пов'язана зі всіма формами учбового процесу і разом з тим специфічна за своїм змістом, багатобразна по вживаних методичних прийомах, засобах і способах. Тому в даних методичних вказівках поєднано загальні методичні рекомендації до вивчення тем курсу «Товарознавство книги», міні лексикон – поняття якими повинен володіти

студент, питання для самопідготовки та тестові завдання для самоперевірки вивченого матеріалу. Розроблені завдання і питання для самоконтролю для всього курсу і по окремих блоках дозволяють студенту закріпити і систематизувати одержані знання.

Застосування тестового контролю дозволяє значно скоротити час на залік або іспит, а учбовий процес продовжувати. Так, разом з ефективним оцінюванням знань студентів з'явилася можливість довести до відома студентів новітні технології в різних сферах людської діяльності, інформацію про зміни в нормативній технічній літературі, які не увійшли до запропонованого для вивчення конспекту лекцій.

Також слід враховувати, що в даний час актуальним є питання підготовки фахівців із заочної форми навчання: розширюється мережа філіалів університету, що робить доступнішим отримання вищої освіти для тих, що працюють і проживають в різних регіонах України. Оскільки студенти мають постійний зв'язок з вузом поштою, телефоном, телефаксом, електронною поштою, самостійне навчання може здійснюватись дистанційно на основі вказівок, що спеціально розроблені до тем та за конспектом лекцій. Безпосередній особистий контакт студента і викладача здійснюється при видачі завдання для самостійної роботи: і модульно-рейтинговому контролі знань. Для кращого зв'язка «студент-викладач» організовуються консультації протягом семестру.

Завдяки виділенню значної частки навчального часу з дисципліни на самостійну роботу, кожен студент має можливість організувати свій час найбільш раціонально і правильно.

Форми самостійної роботи студента

Універсальною та найбільш поширеною формою самостійної роботи є робота з конспектами, книгами, методичними розробками, посібниками, підручниками, з нормативною, періодичною чи монографічною науковою літературою, запис або конспектування необхідного матеріалу. До сучасних засобів самопідготовки належать опорні конспекти лекцій, електронні підручники, комп'ютерні каталоги, комп'ютерні навчальні програми, Інтернет. Центром самостійної роботи студентів залишається бібліотека вищого навчального закладу та центральні міські бібліотеки.

Завдяки систематичній самостійній роботі студент може: 1) отримати глибокі знання; 2) набути практичних навичок організації самостійної роботи; 3) раціонально планувати та використовувати свій час; 4) виховати потребу поновлювати загальні й професійні знання у практичній роботі.

У процесі самостійної підготовки до занять студент зобов'язаний:

- вивчити за рекомендованою літературою та конспектом лекцій теоретичні питання, визначені до кожної теми курсу;
- у зошиті для занять виконати запропоновані завдання;
- розібратися в термінології та особливостях визначення показників даної групи товарів;
- вивчити та коротко законспектувати характеристику основних понять до розділів, які вивчаються.

Студент має знайти необхідні матеріали, опрацювати їх, підготувати реферативний огляд і таким чином відзвітувати за вивченими темами курсу.

Якщо студент під час самостійного вивчення теми курсу не зміг виконати те чи інше завдання методичних вказівок або у нього виникли додаткові питання і труднощі за матеріалами теми, він повинен звернутися до викладача за консультацією.

Використання тестів допомагає викладачу визначити ступінь теоретичної та практичної підготовки студентів з навчальної дисципліни.

Як показує практика, при розгляданні з викладачем конкретних ситуацій та проблемних питань, при опануванні яких виникли труднощі, досягається більш високий рівень засвоєння пройденого матеріалу.

Навчальний матеріал дисципліни, що передбачений програмою для засвоєння студентом шляхом самопідготовки, виноситься на поточний та підсумковий контроль поряд з іншими видами занять.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ « ТОВАРОЗНАВСТВО КНИГИ»

2.1 Тематичний план дисципліни з розподілом навчального часу та видами самостійної роботи студентів наведено для денної та заочної форми навчання в таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл навчального часу за змістовими модулями та оцінкою за поточним контролем знань, що відводиться на самостійну роботу студентів спеціальності «Товарознавство та експертиза в митній справі»

Назва теми курсу	Обсяг годин		Форми самостійної роботи та питання для самостійного опрацювання	Методи контролю	Всього годин	Оцінка max-min балів
	д/в	з/в				
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1.						
Тема 1.1 Мета і завдання курсу «Товарознавство книги». Ринок книжкової продукції, розвиток книговидавництва в Україні	7,5	8,5	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наданими питаннями: 1. Книга, як галузь знань і товарна категорія 2. Мета та завдання курсу «Товарознавство книги» 3. Історія виникнення і розвитку товарознавства книги, зв'язок дисципліни з іншими дисциплінами 4. Нормативно-правове забезпечення видавничої справи 5. Зміни у сучасному і минулому ринку книговидавництва в Україні 6. Перспективи розвитку книговидавництва. 7. Перешкоди на шляху покращення якості книжкової продукції.	Написання реферату, перевірка конспекту, співбесіда. Тестування	10	1,5-1
1.2 Формати книжок, шрифти, тексти, ілюстрації та елементи декору, вимоги до їх якості	3,5	8	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наданими питаннями: 1. Основні формати книжного паперу 2. Поля у книжних виданнях 3. Формати смуг набору 4. Шрифти та їх відмінні ознаки. 5. Класифікація шрифтів 6. Кегль, як ознака, що відрізняє шрифти 7. Види текстів та їх побудова 8. Розподіл віршів за їх побудовою 9. Види ілюстрацій, що застосовуються у книжних виданнях та їх характеристика 10. Елементи декоративного оформлення книги	Написання реферату, перевірка конспекту, співбесіда. Тестування	9	1,5-1

1	2	3	4	5	6	7
1.3 Титуль- ний аркуш, сторінки, довідкові елементи, обкладин- ка та палітурка, вимоги до їх якості	4	8,5	Опрацювання лекційного матеріалу, підго- товка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями: 1. Обов'язкові та додаткові елементи оформлення титульного аркуша 2. Рядова та кінцева сторінки книги 3. Які ви знаєте справочні елементи книги, охарактеризуйте їх 4. Показники, їх види, порядок застосування 5. Характеристика обкладинки і палітурки. Їх призначення та види 6. Номери палітурок 7. Довідково-допоміжні елементи книги	Написан- ня рефе- ра ту, перевір- ка конс- пекту, співбесі- да.	10	1,5-1
1.4 Мате- ріали для вироб- ництва книжних товарів	4	10	Опрацювання лекційного матеріалу, підго- товка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями: 1. Характеристика матеріалів для виробництва книги, що застосовувались у стародавні часи. 2. Пергамент, сировина для виробництва, напря́м застосування, час застосування. 3. З якої сировини і яким способом ви́готовляють сучасний папір друкарний. 4. Характеристика основних етапів ви́готовлення друкарського паперу. 5. Як впливають на якість паперу такі параметри: ступінь проклейки, вага квадратного метру, ступінь деформації паперу, оптичні властивості паперу (ступінь білості паперу, його колір та відтінок, світломіцність, глянце́вість, непрзо́рість). 6. Ступінь деформації паперу, як він вимірюється? 7. Показники «рівність та гладкість» поверхні паперу, принципи їх дослідження. 8. Всмокту́юча здатність паперу. 9. Охарактеризуйте основні класи паперу, що використовуються для друку. 10. Опишіть склад друкувальних фарб. 11. Охарактеризуйте групи фарбних пігментів, що застосовуються для виробництва друкарських фарб 12. Охарактеризуйте зв'язуючі речовини для ви́готовлення друкарських фарб 13. Опишіть матеріали для зовнішнього оформлення книги. 14. Палітурні тканини та їх призначення 15. Види клеїв, що застосовують у поліграфії.	Написан- ня рефера ту, пере- вірка кон- спекту, співбесі- да.	11	1,5-1

1	2	3	4	5	6	7
1.5 Загальні поняття о виробництві книги: види друку; брошюровочно-палітурні процеси; тираж, обсяг видання.	10	17	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапи виробництва книги 2. Види друку та коротка їх характеристика 3. Виготовлення текстових друкувальних форм у високому друці 4. Опис обладнання для ручного набору тексту у високому друці 5. Механізований набір тексту у високому друці 6. Літеровідливна наборна машина. Принцип дії 7. Корректура набору у високому друці 8. Верстка набору у високому друці 9. Процес виготовлення ілюстраційних друкувальних форм у високому друці. Кліше 10. Особливості отримання фотографічного зображення тонових ілюстрацій у високому друці 11. Види кліше: монофарбні та багатофарбні 12. З чим пов'язана необхідність в виготовленні стереотипних друкувальних форм у високому друці 13. Порядок отримання стереотипів. Маріцирування 14. Друк у високому друці 15. Види друкувальних машин залежно від конструкції друкувального пристрою 16. Основні види плоского друку. Види друкувальних форм для плоского друку 18. Способи виготовлення друкувальних форм для плоского друку 19. Порядок здійснення друку для плоского друку 20. Схема друку на офсетній машині при плоскому друку 21. Глибокий друк. Чим визначається глибина друкувальних елементів 22. Способи виготовлення друкувальних форм для глибокого друку 23. Друк та машини для його здійснення при друкуванні способом глибокого друку 24. Принципи застосування різних способів друку. 25. Порядок розрізання аркушів при здійсненні брошюровочно-палітурних процесів при виготовленні готової книги 27. Фальцовка аркушів, методи здійснення 	Написання реферату, тестування, опитування	20	1,5-1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>28. Комплектація зошитів та комплектація блоків з цих зошитів.</p> <p>29. Порядок вставлення книжних блоків в обкладинку книги.</p> <p>30. Обрізання книги в обкладинці та підготовка книжкового блоку для вставлення у палітурку</p> <p>31. Види форзаців</p> <p>32. Палітурні процеси по обробці книжкового блоку</p> <p>33. Як проводиться виготовлення палітурних кришок і вставлення блоку у кришки.</p> <p>34. Тираж книги, як він визначається та від яких факторів залежить?</p> <p>35. Охарактеризуйте відомі вам розділи літературних видань.</p>			
Всього	29	52			60	7,5-5
Модуль 2. Товарознавство непродовольчих товарів						
2.1 Типи видань, вимоги до оформлення, особливості розповсюдження книжних товарів	5	8,5	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи друкованих видань 2. Класифікація асортименту книжкової продукції за тематичною ознакою 3. Класифікація асортименту книжкової продукції за типами видання та за принадністю до відповідної галузі знань 4. Охарактеризуйте твори політичного характеру, історичні та агітаційно-пропагандійські видання 5. Охарактеризуйте основні типів наукових видань 6. Охарактеризуйте типи видань, що відносяться до навчальної літератури 7. Охарактеризуйте основні вимоги по навчальних посібників та підручників 8. Охарактеризуйте літературно-художні видання 9. Охарактеризуйте дитячі видання, їх зміст та вимоги до оформлення 10. Охарактеризуйте науково-популярні та науково-довідкові видання 11. Охарактеризуйте виробничо-інструктивні та офіційно-документальні видання, їх призначення 12. Надайте характеристику листової мистецтвотворчої продукції 13. Особливості розповсюдження підписних та інших видів видань 	Тестування, опитування, написання реферату, співбесіда.	10	1,5-1

1	2	3	4	5	6	7
2.2 Товарознавчі аспекти формування якості книги на етапах виробництва. Види дефектів та браку	4	8,5	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями: 1. Опишіть основні вимоги до якості та порядок їх перевірки на етапі зіштовхування листів і зошитів 2. Вимоги до якості протягом розрізання і підрізування листів і напівфабрикатів на одноножових різальних машинах 3. Вимоги до якості при здійсненні операцій фальцовки аркушів 4. Вимоги до якості при здійсненні операції по пресуванню та виготовленню книжних зошитів та подальшому їх складню 5. Вимоги до якості комплектування блоків зошитів 6. Вимоги до якості скріплення видань на скобу, клейового безшвейного скріплення (КБС) видань в обкладинці зі зрізанням корінцевих фальців 7. Вимоги до якості шиття зошитів у блоки нитками 8. Вимоги до якості цільнокритих палітурних кришок типу 7 та до процесів друку і тиснення на них 9. Вимоги до якості вставлених книг 10. Класифікація та види технічного контролю якості поліграфічної продукції 11. Методи визначення показників якості у поліграфічному виробництві 12. Види внутрішнього та зовнішнього браку 13. Випадки на виробництві, що призводять до браку 14. Норма якісного друку, ранжирування браку по значущості .	Написання реферату, перевірка конспекту та співнесіда.	11	1,5-1
2.3. Апарат видання. Вимоги до формування блоку ISBN, структура ISBN	3,5	4	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями: 1. Складові апарату видання в книгах та періодичних виданнях 2. Основні вимоги до формування апарату видання в книгах та періодичних виданнях 3. Охарактеризуйте сутність і призначення блоку ISBN 4. Охарактеризуйте 10- та 13-значні номери ISBN 5. Порядок обчислення контрольної цифри ISBN	Перевірка конспекту, написання реферату, перевірка самостійної роботи.	6	1,5-1

1	2	3	4	5	6	7
2.4. Приймання та виявлення основних дефектів. Товарознавчі аспекти якості при зберіганні, пакуванні, маркуванні, транспортуванні книжкових товарів.	2	6,5	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями: 1. Які стандарти якості використовуються при відвантаженні та прийманні книжок 2. Основні положення договорів, де характеризується якість відвантажених книжкових товарів 3. Охарактеризуйте основні способи виявлення неякісних книжкових товарів 4. Порядок перевірки відповідності обраного шрифту 5. Умови для збереження якості книжкових товарів, характеристика основних способів пакування книжкових товарів 6. Порядок укладання книг у пачках 7. Пакування при відправці книг поштою 8. Маркування типографської пачки книжок 9. Роль якості пакування при перевезенні книжкових товарів.	Перевірка конспекту, написання реферату, опитування	9	1,5-1
2.5 Видавнича діяльність Національної академії наук. Традиції українського мистецтва книги.	4,5	10,5	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Опрацювання літературних джерел згідно з наступними питаннями: 1. Які види видань випускаються Національною академією наук України 2. Актуальні параметри академічного книговидання. Охарактеризуйте науково-популярні журнали та електронні видання видавництва НАН України 4. Видавничо-поліграфічна форма української книги. Охарактеризуйте три типи декору в залежності від зв'язку з текстом 6. Які геометричні мотиви характерні для української книги, роль орнаменту в ній 8. "Стилізація" у оформленні книги 9. Орнамент, як один з колоритів української книги, специфіка українського орнаментального мистецтва 10. Оформлення літературних видань кінця XVI — середини XVII ст. 11. Жанр панегірики. Жанр ієрогліфіки. 12. Характерні риси львівських і київських видань Євангелія. 13. Зміни у характеристиці видань останніх років XVIII ст. 14. Оформлення літургійних видань	Перевірка конспекту, написання реферату, опитування	12	1,5-1
Всього	19	38			48	7,5-5
Всього	48	90			108	15-10

Методичні вказівки до вивчення тем.

Модуль 1. Оформлення та виготовлення книжкових товарів.

Тема 1.1 Мета і завдання курсу «Товарознавство книги». Ринок книжкової продукції, розвиток книговидавництва в Україні.

Вивчити курс «Товарознавство книги». Зрозуміти суспільне і екологічне значення матеріалів для виробництва книги, їх застосування та зберігання. Засвоїти підходи до оцінки товарознавчих властивостей книжкових товарів. Ознайомитись з порядком формування абрєвіатури ISBN та сучасними традиціями наукового та художнього книговидання.

Рекомендована література: [1, 2, 8, 11, 14, 27, 33].

Міні-лексикон: товарознавчі властивості, методи дослідження, якість товару, види видань, оформлення видів книжкових видань, абрєвіатура ISBN, організація торгівлі, ринок книжних видань.

Методичні вказівки:

Слід уяснити, що метою курсу є розкриття книги як документа з точки зору якості поліграфії, а об'єктом при вивченні курсу виступає книга як документ. Предметом, відповідно до об'єкту, виступає книга створена за допомогою поліграфії, поліграфічної техніки за встановленими стандартами та нормами, щодо внутрішнього та зовнішнього оформлення, яке залежить від її призначення.

Усвідомити, що людина живе в світі товарів, які мільйонами найменувань щоденно виробляються, продаються, купуються і споживаються. Людина, як розумна істота, повинна знати і розуміти навколишній світ товарів, з якими вона стикається щоденно і це особливо стосується джерела знань – книги.

Слід повно розкрити поняття «Українська книга», тому що це багатство усього народу, відродивши яку ми піднінемося на вищий рівень світової культури.

Ознайомитися з історією людства, яка доводить, що становлення людини як особистості, виховання її моральною, духовною і творчою, прищеплення їй професійних і наукових знань неможливі без книги.

Порівняти численні засоби масової інформації з логічними, системними, послідовними і завершеними знаннями, яке дає книга, оскільки несуть короткострокову й фрагментарну інформацію про світ.

Розглянути книжні товари, шляхи формування і збереження їх якості, порядок визначення відповідності оформлення та присвоєння абрєвіатури ISBN, без яких не може відбутися фахівець – товарознавець-експерт.

При розкритті предмета, мети та завдання курсу «Товарознавство книги», зупинитись на історії розвитку товарознавства книги на фоні розвитку цивілізації та шляхи здобуття знань про якість товару, в залежності від

застосованих матеріалів, процесу виробництва, правильність визначення типу видань, відповідності умов пакування, маркування та зберігання.

Засвоїти підходи до оцінки товарознавчих властивостей книжкових товарів, знати принципи внутрішнього та зовнішнього оформлення різних типів книг, особливості розповсюдження різних видів видань та формування асортименту, порядок формування абрєвіатури ISBN та сучасні традиції наукового та художнього книговидання.

Пояснити наступне: зв'язок товарознавства книги з іншими дисциплінами; задачі по вивченню якості книжних товарів, підвищенню і збереженню якості, зниженню втрат на видавництво, поліпшенню структури книжкових видань; методи дослідження і контролю їх якості; методи по розширенню асортименту і поліпшенню організації торгівлі книжковими товарами.

Проаналізувати: нормативно-правове забезпечення видавничої справи; сучасний і минулий ринок книговидавництва в Україні; фактори, що перешкоджають розвитку видавничої діяльності в Україні; негативні явища у професійному середовищі книговидавництва.

Визначити перспективи та напрямки розвитку ринку книжних видань різного спрямування та заходи, що необхідно застосовувати для розвитку вітчизняного книговидання.

Контрольні запитання.

1. Який зв'язок між історією людства та розвитком книги?
2. Предмет, мета та завдання курсу «Товарознавство книги».
3. Надати характеристики принципів внутрішнього та зовнішнього оформлення різних типів книг.
4. Охарактеризувати особливості розповсюдження різних видів видань.
5. Надати порядок формування абрєвіатури ISBN
6. Розкрити зв'язок товарознавства книги з іншими дисциплінами;
7. Які існують підходи до оцінки товарознавчих властивостей книжкових товарів?
8. Охарактеризувати методи по розширенню асортименту і поліпшенню організації торгівлі книжковими товарами.
9. В чому полягає нормативно-правове забезпечення видавничої справи в Україні?
10. Назвати фактори, що перешкоджають розвитку видавничої діяльності в Україні.
11. Які заходи необхідно застосовувати для розвитку вітчизняного книговидання?

Тема 1.2 Формати книжок, шрифти, тексти, ілюстрації та елементи декору, вимоги до їх якості.

Ознайомитися з рядом елементів оформлення книжних товарів. Розглянути основні формати листового паперу та види форматів у

друкованих виданнях. Розібрати формати смуг набору, їх характеристику та варіанти застосування. Дати класифікацію шрифтів на п'ять основних груп залежно від контрастності шрифту, наявності та форми зарубок.

Рекомендована література: [1, 7, 3, 15, 16, 17, 25, 34, 36, 37, 40, 47].

Міні-лексикон: формат, шрифт, текст, ілюстрація, побудова титульного аркуша, обкладинки, палітурки, видання, типографський шрифт, кегль, віршований текст, драматичний текст, словарний текст, енциклопедичний текст, орнаментальні рамки, орнаментальний фон, геометричний орнамент, природний орнамент, орнамент-символ, емблема.

Методичні вказівки:

Ознайомитися з рядом елементів оформлення книжних товарів: формат книги, шрифт, що використовується для друку тексту, визначена побудова тексту, ілюстрації, побудова титульного аркуша та сторінок, обкладинки та палітурки видання.

Розглянути основні формати листового паперу та види форматів у друкованих виданнях. Розібрати формати смуг набору, їх характеристику та варіанти застосування.

Що являє собою типографський шрифт.

Зрозуміти: різницю шрифтів за графічними елементами; графічні елементи шрифту; шрифтові гарнітури.

Дати класифікацію шрифтів на п'ять основних груп залежно від контрастності шрифту, наявності та форми зарубок.

Охарактеризувати графічні ознаки основних група шостої додаткової групи шрифтів.

Сформулювати визначення «кегель», як ознаку, що відрізняє шрифти. Надати характеристику шрифтів за призначенням.

Розкрити поняття: основний, додатковий, простий та складний текст. Надати характеристику побудові простого та складного текстів.

Знати, що являє собою віршований текст. Пояснити розподіл віршів за їх побудовою на рівностопні, різностопні та вільного типу.

Вміти охарактеризувати основні ознаки, що характерні для драматичного тексту, його складові. Ознайомитись з вимогами до оформлення таблиць та формул у книзі.

Знати, що являє собою бібліографічний текст, вивчити його ознаки та побудову.

Уяснити, що являє собою словарний і енциклопедичний тексти, знати вимоги до їх побудови.

Ознайомитись з видами ілюстрацій, що застосовуються у книжних виданнях, їх призначення.

Розглянути характеристику видів ілюстрацій: залежно від їх місця у друкованому виданні; залежно від їх тематики: науково-пізнавальні (креслення,

схеми, діаграми, картограми, карти-схеми, предметні малюнки, фоторафії), художньо-образні, документальні.

Запам'ятати елементи декоративного оформлення: орнаментальні рамки, орнаментальний фон, геометричний орнамент, природний орнамент, орнамент-символ чи емблема.

Контрольні запитання.

1. Назвати елементи оформлення книжних товарів.
2. Назвати основні формати листового паперу та види форматів у друкованих виданнях.
3. Що являє собою типографський шрифт.
4. Надати класифікацію шрифтів на п'ять основних груп залежно від контрастності шрифту, наявності та форми зарубок.
5. Охарактеризувати графічні ознаки шостої додаткової групи шрифтів.
6. Дайте визначення поняттю «кегель».
7. Як вірно обрати розмір (кегель) шрифту?
8. Надати характеристику шрифтів за призначенням.
9. Дайте визначення поняттям: основний, додатковий, простий та складний текст.
10. Описати, що являє собою віршований текст?
11. Описати, що являє собою драматичний текст, його складові?
12. Описати, що являє собою бібліографічний текст, його ознаки та побудова?
13. Описати, що являє собою словарний і енциклопедичний тексти?
14. Які існують види ілюстрацій, що застосовуються у книжних виданнях?
15. Назвати елементи декоративного оформлення.

Тема 1.3 Титульний аркуш, сторінки, довідкові елементи, обкладинка та палітурка, вимоги до їх якості.

Зрозуміти, що таке титульний аркуш. Надати характеристику побудови та принципів формування змісту. Розібрати обкладинку та палітурку, їх основне призначення та види

Рекомендована література: [1, 3, 4, 8, 17, 18, 24, 43, 44, 48-55].

Міні-лексикон: титульний аркуш, шмуцтитул, фронтиспіс, спуск, передмова, післямова, коментарі, примітка, передмова, післямова, коментарі, примітка, форзац.

Методичні вказівки:

Зрозуміти роль титульного аркуша, його обов'язкові та додаткові елементи оформлення. Ознайомитися з видами аркушів: з одинарним та

разворотнім. Розкрити, що являє собою шмуцтитул, фронтиспіс та спуск, його призначення та розмір.

Ознайомитися з такими поняттями як: рядова сторінка, розміщення ілюстрацій та тексту, кінцева сторінка, сторінки із змістом та вихідними видавничими даними.

Надати характеристику: побудови та принципів формування змісту; передмови, післямови, коментарів, приміток, в яких книжних виданнях вони застосовуються; видавницькій анотації, додатків, їх призначення; довідково-допоміжних елементів книги; номерів палітурок, принципи застосування складних та простих номерів палітурок; форзацу, як елемент, що додає міцності книгам, його види.

Розібрати обкладинку та палітурку, як елементи зовнішнього образу книги, їх основне призначення та види.

Контрольні запитання.

1. Що таке титульний аркуш, його обов'язкові та додаткові елементи оформлення?
2. Що являє собою шмуцтитул, фронтиспіс та спуск?
3. Що таке рядова сторінка, розміщення ілюстрацій та тексту, кінцева сторінка, сторінки із змістом?
4. Надати характеристику побудови та принципів формування змісту.
5. Надати характеристику передмови, післямови, коментарів, приміток, в яких книжних виданнях вони застосовуються.
6. Надати характеристику видавницькій анотації, додатків, їх призначення.
7. Надати характеристику довідково-допоміжних елементів книги.
8. Надати характеристику номерів палітурок, принципи застосування складних та простих номерів палітурок.
9. Надати характеристику форзацу, як елемент, що додає міцності книгам, його види.
10. Надати характеристику обкладинки та палітурки, їх основне призначення та види.

Тема 1.4 Матеріали для виробництва книжних товарів.

Розглянути перші матеріали, що застосовувались людиною для передання та закріплення мови. Ознайомитися з виникненням фарб та палітурних матеріалів, їх розвиток. Дайте характеристику основних етапів виготовлення паперу. Описати основні класи паперу та який клас паперу використовують для друку.

Рекомендована література: [1, 2, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 19, 33, 36, 37, 43, 44, 48-51, 52].

Міні-лексикон: папірус, пергамент, бамбук, волокнисті напівфабрикати, целюлоза, фарба, палітурні матеріали, властивості паперу, сиккативи, зв'язуючі речовини штучні оліфи, синтетичні оліфи.

Методичні вказівки:

Розглянути перші матеріали, що застосовувались людиною для передання та закріплення мови. Мати уявлення про папірус, його принцип виготовлення та недоліки. Знати, що являє собою пергамент, його виготовлення, переваги, недоліки. Розглянути що являли собою перші книги, їх особливості. Що таке бамбук, як сировина для виготовлення першого паперу. Ознайомитися з виникненням фарб та палітурних матеріалів, їх розвиток.

Зупинитися на характеристиці сучасного друкувального паперу, сировині для його виробництва.

Ознайомитись та надати характеристику основних етапів виготовлення паперу: виготовлення волокнистих напівфабрикатів, отримання паперової маси, отлип паперового аркуша на паперово-виробничій машині, оздоблення паперу. Описати два основних способи виробництва целюлози. Розкрити засоби захищення паперу від пошкодження.

Ознайомитися: з основними властивостями паперу, їх впливом на показники якості; волокнистим складом паперу, з якого волокнистого складу отримують найбільш якісний папір; ступенем проклейки, впливом на якість паперу. Знати порядок визначення ваги квадратного метру паперу та ступінь деформації паперу, рівність, гладкість та всмоктуючу здатність паперу. Зупинитись на оптичних властивостях паперу (ступінь білості паперу, його колір та відтінок, світломіцність, глянцевість, непрозорість).

Описати основні класи паперу та який клас паперу використовують для друку. Розглянути основні групи друкувального паперу: газетний, книжно-журнальний, картографічний, крейдований, нотодрукувальний, афішний, ротаторний. Засвоїти їх основні властивості, вимоги до якості, напрямки використання, марки та основні чотири вида книжно-журнального паперу.

Надати характеристику друкувальним фарбам та їхньому складу. Розглянути сиккативи, їх призначення. Вивчити пігменти, зв'язуючі речовини, їх склад. Особливу увагу звернути на якість друкувальних фарб.

Ознайомитись з виробництвом друкувальних фарб. Розглянути фарбні речовини. Описати характеристику груп пігментів: органічні, неорганічні, фарбуючі лаки, підсвічувальні речовини.

Розглянути зв'язуючі речовини: оліфи з натуральної олії, штучні оліфи, синтетичні оліфи, що висихають та штучні невисихаючі оліфи (фірніси). Розібратися з властивостями зв'язуючих речовин, принцип дії при застосуванні.

Надати характеристику зв'язуючих речовин для фарб глибокого друку. Уявити їх різницю по відношенню до фарб для високого та плоского друку.

Запам'ятати три основні види друкувальних фарб, їх характеристика, принципи складання та застосування.

Надати характеристику матеріалам для зовнішнього оформлення книги, їх основна роль. Розглянути, що являють собою палітурні картони, принцип

виготовлення, сировина. Ознайомитися з видами картону для виготовлення книжних палітурок, основні вимоги до якості.

Розібрати обкладинковий та форзацний папір, із яких матеріалів виготовляється.

Ознайомитися з палітурними тканинами, їх призначення. Надати характеристику палітурного ладерину, палітурного коленкору, дермантину, гранітолю. Засвоїти призначення штучної замши та полімерів.

Що являють собою палітурні клеї. Розглянути види клеїв, які застосовують у книжному виробництві. Надати характеристику натуральних та синтетичних палітурних клеїв.

Контрольні запитання.

1. Які перші матеріали застосовували люди для передання та закріплення мови.
2. Що таке папірус, його принцип виготовлення та недоліки?
3. Що таке пергамент, його виготовлення, переваги, недоліки?
4. Яка історія виникнення фарб та палітурних матеріалів, їх розвиток?
5. Надати характеристику сучасного друкувального паперу, сировині для його виробництва.
6. Дайте характеристику основних етапів виготовлення паперу.
7. Які існують два основних способи виробництва целюлози?
8. Розкрити засоби захищення паперу від пошкодження.
9. Дайте характеристику основним властивостям паперу, їх вплив на показники якості.
10. Описати основні класи паперу та який клас паперу використовують для друку.
11. Які існують групи друкувального паперу?
12. Надати характеристику друкувальним фарбам та їхньому складу.
13. Що таке сиккативи, їх призначення?
14. Описати виробництво друкувальних фарб.
15. Надайте характеристику груп пігментів.
16. Наведіть три основні види друкувальних фарб, їх характеристика, принципи складання та застосування.
17. Надайте характеристику палітурним тканинам, їх призначення.
18. Що являють собою палітурні клеї, види клеїв, які застосовують у книжному виробництві.?

Тема 1.5 Загальні поняття о виробництві книги: види друку; брошуровочно-палітурні процеси; тираж, обсяг видання.

Ознайомитися з етапами виробництва книги. Надати характеристику способам виготовлення друкувальної форми. Надати опис основних процесів високого друку. Розібратися з виготовленням ілюстраційних форм. Розібратися з виготовленням стереотипних форм. Розібратися з друком у високому друці. Розкрити поняття «площинний друк».

Рекомендована література: Література: [1, 5-7, 9, 11, 14, 16, 19, 25, 33-35, 39, 41-43, 45-47, 55].

Міні-лексикон: друкувальну форма, етапи виробництва, рукопис, ручний набір, друкувальна форма, коректор, якістю друку, процес друку, високий друк, глибинний друк, кліше, матриці, книжковий блок, книжковий зошит, площинний друк, фотокопія, обсяг книги, обліково-видавничий аркуш, друкований аркуш.

Методичні вказівки:

Книга є результатом друкованого відтворення оригіналу авторського рукопису, що здійснюється за допомогою поліграфії. Щоб отримати друковану копію рукопису та мати можливість розмножувати її, необхідно отримати друкувальну форму, з якої повинен , матеріали для друку, а також засоби друку (друкувальні машини).

Ознайомитися з етапами виробництва книги: виготовлення форми, друк, роботи по виготовленню книги. Розглянути друкувальну форма, елементи, з яких вона складається. Надати характеристику способам виготовлення друкувальної форми.

Запам'ятати основні види друку: високий друк, площинний друк, глибинний друк.

Розкрити поняття «високий друк». Надати опис основних процесів високого друку: виготовлення текстових друкувальних форм, виготовлення ілюстраційних форм, виготовлення стереотипних форм, друк у високому друці.

Розібратися з виготовленням текстових друкувальних форм. Розкрити поняття «набір тексту», «набірні матеріали» та «коректура». Розглянути ручний набір, обладнання та основні принципи його здійснення. Розглянути механізований набір, основні види машин та принцип їх дії для здійснення механізованого набору. Розглянути коректуру набору та коректурні станки. Зрозуміти спеціальність – коректор. Звернути увагу на процес виправлення помилок. Розкрити, що являє собою верстка набору та техніка верстки.

Розібратися з виготовленням ілюстраційних форм. Розібрати, що таке кліше. Надати характеристику ручному та механічному способам отримання кліше: однокольорові та багато фарбові кліше. Розкрити порядок їх виготовлення.

Розібратися з виготовленням стереотипних форм. Розкрити поняття «стереотипом». Усвідомити необхідність «стереотипів». Розібратися з матрицею, як основний елемент для отримання «стереотипів». Надати опис процесу виготовлення матриці – матрицирування. Надати склад матричного картону. Ознайомитися з основними трьома засоби виготовлення стереотипів: ливарний, електролітичний, пресування.

Розібратися з друком у високому друці (друк на друкувальних машинах). Зрозуміти принцип дії друкувальних машин та з чого складається процес друку. Надати характеристику видам друкувальних машин залежно від конструкції

друкувального пристрою: тигельні, площинно-друкувальні чи площинні, ротаційні. Ознайомитися з принципом їх дії та якістю друку.

Розкрити поняття «площинний друк». Надати характеристику видів площинного друку: літографічний і офсетний друк. Розглянути матеріали для виготовлення друкувальних форм. Ознайомитись з процесом та способами виготовлення друкувальних форм (оригінальних та машинних). Зрозуміти фототипію, як особливий вид площинного друку. Надати опис порядку та етапів друку у площинному друці. Надати характеристику літографічних та офсетних машин, що застосовуються у площинному друці. Розібратися з схемою друку на офсетній машині.

Розкрити поняття «глибокий (глибинний) друк», його застосування. Ознайомитися з процесом виготовлення форми для глибинного друку: ручний та механічний. Вивчити офорт, як основний засіб отримання заглиблених елементів у ручній формі глибинного друку шляхом хімічної обробки. Вивчити фотомеханічні способи виготовлення форм глибинного друку (матеріали для фотомеханічного виготовлення друкувальної форми). Уявити друк у глибинному друці: на спеціальних ротаційних листових та ролевих машинах. Зрозуміти принцип дії машини та здійснення друку.

Розібратися з принципами розрізнення способів друку у готовому друкованому виданні.

Надати характеристику брошуровочно-палітурним процесам, їх значення та опис. Ознайомитися з основними стадіями брошуровочних процесів: розрізання паперових аркушів на частини та їх фальцювання (згинання) для отримання книжних зошитів; приєднання до зошитів вклейок, карт та інших елементів; комплектація зошитів у книжкові блоки та їх скріплення; вставка книжкових блоків у обкладинку та обрізання книги.

Розглянути процес підготовки книжкового блоку для вставки у палітурну кришку, основні операції. Ознайомитися з типами форзаців (приклеїні з кантом, прошивні, прошивні з фальчиком), їх зовнішній вигляд та відмінні ознаки. Розібратися з принципом підбору форзацу. Що являє собою «каптал», його призначення. Зрозуміти корінець книжкового блоку, схема коренців. Знати шотаке закладка, її призначення. Усвідомити палітурні процеси, порядок їх здійснення, машини та механізми для їх здійснення.

Зрозуміти тираж книги та як він визначається. Розкрити поняття «обсяг книги», «обліково-видавничі» та «друковані аркуші», їх призначення. Знати порядок визначення ціни на книгу (залежність від номіналу за один видавничий аркуш, тиражу видання, літературного підрозділу, особливостей оформлення).

Контрольні запитання.

1. Розкрити етапами виробництва книги.
2. Надати характеристику способам виготовлення друкувальної форми.
3. Які основні види друку?
4. Розкрити поняття «високий друк».
5. Розкрити поняття «набір тексту», «набірні матеріали» та «коректура».
6. Що собою являє механізований набір, основні види машин та принцип їх

- дії для здійснення механізованого набору?
7. Розкрити, що являє собою верстка набору та техніка верстки.
  8. Що таке кліше?
  9. Надати характеристику ручному та механічному способам отримання кліше: однокольорові та багато фарбові кліше.
  10. Розкрити поняття «стереотипом».
  11. Розкрити основні три засоби виготовлення стереотипів: ливарний, електролітичний, пресування.
  12. Розкрити принципи дії друкувальних машин та з чого складається процес друку.
  13. Надати характеристику видам друкувальних машин залежно від конструкції друкувального пристрою.
  14. Розкрити поняття «площинний друк» та надати характеристику видів площинного друку
  15. Розкрити процес виготовлення форми для глибинного друку.
  16. Надати характеристику брошуровочно-палітурним процесам, їх значення та опис.
  17. Розглянути процес підготовки книжкового блоку для вставки у палітурну кришку, основні операції.
  18. Які існують типи форзаців, їх зовнішній вигляд та відмінні ознаки?

Тема 2.2 Товарознавчі аспекти формування якості книги на етапах виробництва. Види дефектів та браку

Визначити товарознавчі аспекти формування якості книги на етапах виробництва. Ознайомитись з характеристикою основних об'єктів технічного контролю на поліграфічних підприємствах. Вивчити дефекти та брак книжних виробів.

Рекомендована література: [1, 3, 5, 9, 11, 12, 16-19, 34, 35, 34, 39, 42, 49-53].

Міні-лексикон: зіштовхування листів, різальні машини, фальцовка аркушів, пресування книжних зошитів, клейове без швейне скріплення, цільнокриті палітурні кришки, друк, тиснення, поліграфія, «марашки», ранжирування.

Методичні вказівки:

Дайте характеристику основних вимог до якості на кожному етапі виробництва книги.

Ознайомитись з вимогами до якості протягом операції зіштовхування листів і зошитів. Розглянути призначення цієї операції, граничні відхилення при зіштовхуванні.

Визначити вимоги до якості протягом розрізання і підрізування листів і напівфабрикатів на одно ножових різальних машинах: сутність операції,

розміри аркушів у стопі, вимоги до площини обрізу та кромки, нормування точності розмірів аркушів, листівок, плакатів, заготовок для форзаців, паспортів та інших деталей друкованих видань.

Вивчити основні вимоги до якості при здійсненні операцій фальцовки аркушів: призначення операції, граничні відхилення при фальцювання листів для формату видань типу А4, граничні відхилення при фальцювання листів для формату видань типу А5, різниця в ширині верхніх полів на суміжних сторінках, граничні відхилення при фальцювання листів для формату видань типу А6.

Розкрити вимоги до якості при здійсненні операції по пресуванню книжних зошитів. Охарактеризувати операції, які відбуваються.

Проаналізувати вимоги до якості виготовлення складних зошитів: вимоги до деталей зошитів, граничні відхилення до приклейки та вклейки деталей, віддрукованих окремо, дробових частин листа, форзаців, граничні відхилення окантовки зошитів з форзацами і іншими деталями, граничні відхилення виготовлення деталей на паспарту.

Підкреслити основні вимоги до якості комплектування блоків зошитів. Ознайомитись з видами комплектовки, підрахунок зошитів у кожному комплекті блоку (повинне бути повне число доброякісних зошитів даного видання зі всіма необхідними додатковими деталями), порядок розташування зошитів.

Уявити та вивчити вимоги до якості скріплення видань на скобу. Зазначити допуски на відхилення і варіацію, вимоги до розташування спинки і ніжок скоб їх довжини та розташування, граничні відхилення при скріплення видань на скобу, точність поєднання смуг, розворотів та їх оцінювання.

Визначити вимоги до якості клейового без швейного скріплення (КБС) видань в обкладинці зі зрізанням корінцевих фальців. Висвітлити сутність процесу: характеристика недопустимих дефектів, що призводять до випадіння блоку. Ознайомитись з вимогами до зрізів, до кріплення і розташування обкладинки, вимогами до якості відкривання обкладинки, допустимі відхилення окремих зошитів після вклеювання, ширина клейових смуг.

Вивчити основні вимоги до якості шиття зошитів у блоки нитками. Розглянути призначення операції, вимоги до скріплення зошитів, розташування холостої смужки. Ознайомитись з характеристиками граничних відхилень при зшиванні нитками, характеристиками відстані від крайніх стібків до головного і нижнього країв зшитого книжкового блоку, міцність зшиття книжкового блоку.

Зазначити вимоги до якості цільнокритих палітурних кришок типу 7: висота, форма, ширина кришок, відстань між картонними сторонами, вимоги до приклеювання тканини та паперу до кришки книги, вимоги до лицьової сторони кришки.

Розібрати та зрозуміти вимоги до якості друку і тиснення на палітурних кришках: вимоги до фарбового шару, граничні відхилення параметрів тиснення на палітурних кришках, глибина бинтового тиснення на корінці палітурної кришки,

З'ясувати вимоги до якості вставлених книг (при вставці блоків до палітурних кришок типів 5 і 7): вимоги до коренців блоків, форзаців і марлевих клапанів, якість розташування рубчика на кришці книги, граничні відхилення розмірів у книг після вставки блоків в палітурні кришки.

Надати характеристику основних об'єктів технічного контролю на поліграфічних підприємствах. Визначити параметри, що контролюються. Надати системну класифікацію технічного контролю якості продукції та встановити види контролю. Розібрати методи визначення показників якості у поліграфічному виробництві: розрахунковий, вимірник, експертний, соціологічний (лабораторні).

Уяснити та запам'ятати на яких етапах виробництва книги найчастіше виникає брак. З'ясувати що відноситься до бракованої продукції. Мати обізнаність у питаннях стосовно встановлення норми якісного друку (3-5% браку), порядку виникнення та дослідження внутрішнього та зовнішнього браку. Вивчити, що відноситься до виправного та невиправного браку. Зазначити які дефекти приводять до спотворення або втрати інформації, їх характеристика.

Ознайомитись з дефектами, що призводять до повної втрати товарного виду видання або утрудняють його використання за призначенням. Надати їм перелік та характеристику. Охарактеризувати можливості забезпечення відслідкування походження матеріалів та комплектуючих.

Зазначити які можна своєчасно виявити проблеми у книговиробництві. Дати визначення поняттю виду браку «марашки». Надати характерні види та стадії виробничого процесу, де частіше трапляється брак. Ознайомитись з ранжируванням браку по значущості (залежно від суми витрат).

Контрольні запитання.

1. Дайте характеристику операції зіштовхування листів і зошитів.
2. В чому закладається сутність операцій фальцовки аркушів?
3. Які різниця між форматами видань листів типу А4, типу А5 та типу А6?
4. Розкрийте сутність операції скріплення видань на скобі.
5. Дайте визначення поняттю клейового без швейного скріплення. Охарактеризуйте його.
6. Які вимоги встановлюються до якості комплектування блоків зошитів?
7. Охарактеризуйте основні методи показників якості у поліграфічному виробництві.
8. Дайте характеристику основних об'єктів технічного контролю на поліграфічних підприємствах.
9. Спробуйте розробити методи виявлення своєчасної проблеми виробництва.
10. Дати визначення поняттю виду браку «марашки».
11. Охарактеризуйте ранжирування браку.

Тема 2.3 Апарат видання. Вимоги до формування блоку ISBN, структура ISBN.

Визначити складові апаратури видання в книзі. Ознайомитись з сутністю і призначенням блоку ISBN. Зазначити порядок присвоєння книзі номера ISBN. Описати методи обчислення контрольної цифри.

Рекомендована література:[1, 3, 5, 12, 17, 24, 25, 41].

Міні-лексікон: апарат видання, блок ISBN, контрольна цифра, методи обчислення контрольної цифри.

Методичні вказівки:

Розглянути складові апарату видання в книзі. Зазначити, що відносять до довідково-допоміжного апарату. Охарактеризуйте основні складові довідково-допоміжного апарату .

Пояснити сутність і призначення блоку ISBN. Зазначити де він був створений, яка повинна бути довжина номера. Ознайомитись з метою впровадження 10- та 13-значних номерів. Визначити порядок поділення номеру на частини та з'ясуйте значення кожної частини. Зрозуміти порядок присвоєння книзі номера ISBN. Описати методи обчислення контрольної цифри.

Контрольні запитання.

1. Назвіть основні складові апарату видання в книзі.
2. Які складові відносяться до довідково-допоміжного апарату?
3. Охарактеризуйте призначення блоку ISBN.
4. Який порядок присвоєння книзі номера ISBN?
5. Які існують методи обчислення контрольної цифри?

Тема 2.4 Приймання та виявлення основних дефектів. Товарознавчі аспекти якості при зберіганні, пакуванні, маркуванні, транспортуванні книжкових товарів.

Розглянути загальні вимоги до приймання, відвантаження та виявлення основних дефектів. Ознайомитись з порядком проведення вибірки від партії книжок. Зазначити сприятливих умов для зберігання книжкових товарів. Вивчити пакуванні, маркуванні, транспортуванні книжкових товарів.

Рекомендована література: [1, 3, 5, 8, 11, 33, 36, 39, 41, 45-48].

Міні-лексікон: відвантаження, приймання, вибірка, обкладинка, палітурка, кінцівка, колон титулівка, пакування, маркування, зберігання, відкрита пачка, закрита пачка.

Методичні вказівки:

Розглянути основні стандарти якості, які використовуються при відвантаженні та прийманні книжкових товарів. Ознайомитись з складанням додатків до договорів, де характеризується якість відвантажених книжкових товарів.

Висвітлити основні фактори, на які слід звертати увагу при прийманні книжкової продукції. Охарактеризувати способів виявлення неякісних книжкових товарів: зовнішній огляд обкладинки та палітурки, звірення обкладинки та палітурки з титульним аркушем, огляд форзаців, розкривання блоків, швидке перегортання блоку тощо. Розглянути порядок проведення вибірки від партії книжок. Набути навички перевірки відповідності обраного шрифту, побудови смуг набору (начальної, рядової та кінцевої), доцільність обрання полів, відповідність характеру видання заставки, буквиці, кінцівки, колонтитулів тощо.

Ознайомитись з характеристикою сприятливих умов для зберігання книжкових товарів. Виявити фактори, що негативно впливають на якість книжкових товарів при зберіганні.

Вчити характеристику основних способів пакування книжкових товарів: пакування у відкриту пачку, пакування у закриту пачку, пакування пакетами у відкриту пачку, пакування у закриту пачку з покращеною обкладкою, пакування пачки у картонний короб.

З'ясувати кількість екземплярів у пачці. Ознайомитись з порядком укладання книг. Визначити роль упаковки при перевезенні книжних товарів.

Вивчити, як проводиться пакування при відправці книг поштою. Ознайомитись з маркуванням типографської пачки книжок та маркуванням кожного пакувального місця.

Контрольні запитання.

1. На які основні фактори слід звертати увагу при прийманні книжкової продукції?
2. Зазначте порядок проведення вибірки від партії книжок.
3. Які фактори негативно впливають на якість книжкових товарів при зберіганні?
4. Дайте характеристику основних способів пакування книжкових товарів.
5. Яка роль упаковки при перевезенні книжних товарів?
6. Яка різниця у маркуванні типографської пачки книжок та маркуванні кожного пакувального місця?

Тема 2.5 Видавнича діяльність Національної академії наук. Традиції українського мистецтва книги.

Розглянути види видань, що випускаються Національною академією наук. З'ясувати напрями діяльності ВД "Академперіодика" НАН України,

характеристику проекту «Наукова книга». Ознайомитись з традиціями українського мистецтва книги.

Рекомендована література: [1, 2, 13, 14, 27-33].

Міні-лексикон: Національною академією наук, ВД "Академперіодіка" НАН України, «Наукова книга», декор, стилізація, геометричні мотиви, орнамент, жанру панегірик, жанр ієрогліфіки, вірші «на герби», видань Євангелія, літургійні видання.

Методичні вказівки:

Розглянути види видань, що випускаються Національною академією наук. З'ясувати напрями діяльності ВД "Академперіодіка" НАН України, характеристику проекту «Наукова книга». Зазначити актуальні параметри академічного книговидання. Ознайомитись з науково-популярними журналами видавництва НАН України та електронними виданнями.

Ознайомитись з видавничо-поліграфічними формами української книги. Розглянути декоративність і функціональні компоненти сучасної української книги: необразотворчі та образотворчі складові декору. Дати визначення терміну "стилізація" в оформленні книги. Виявити три типи декору в залежності від зв'язку з текстом: декор слабо пов'язаний із змістом книги; декор, що відповідає змісту книги в обмежених межах; декор, що активно гармоніює зі змістом книги. Розглянути геометричні мотиви при нанесенні орнаменту, рослинні мотиви, тваринні мотиви, людські мотиви, предметні мотиви в орнаменті. Визначити роль орнаменту в українській книзі та закономірність еволюції мотивів орнаменту.

Зазначити фактори, на які варто звертати особливу увагу при докладній характеристиці декору книги того або іншого стилістичного етапу українського книговидання.

Ознайомитись зі специфікою орнаментального мистецтва. Охарактеризувати орнамент, як один з колоритів української книги. Вміти пояснити визначення орнаменту як візерунка, його специфічні особливості. З'ясувати фактори, що відігравали роль у становленні мотивів і всього характеру орнаментального мистецтва.

Проаналізувати порядок оформлення літературних видань кінця XVI — середини XVII ст. Зазначити тематику перших видань та зміну тематики видань. Дати визначення жанру панегірики та ієрогліфіки, вірші "на герби". Описати основні характерні риси львівських і київських видань Євангелія.

Ознайомитись з виданням другої половини XVII- XVIII ст. Зазначити їх тематику та мову друку. Зазнати зміну останніх років XVIII ст. Українське Євангеліє кінця XVIII ст.

Надати характеристику невід'ємних атрибутів титульної сторінки (назва книжки, що набрана великими літерами, вихідні дані, що обрамлені деревовидною оздоблювальною рамкою — "фортою", яка в ранніх виданнях має вигляд архітектурного порталу). Зазнати оформлення літургійних видань.

Контрольні запитання.

1. Який основний напрямок діяльності ВД "Академперіодіка" НАН України?
2. Дати визначення терміну "стилізація" в оформленні книги.
3. Охарактеризуйте три типи декору в залежності від зв'язку з текстом.
4. Яка роль орнаменту в українській книзі?
5. Дайте визначення орнаменту як візерунка.
6. Що відіграє роль у становленні мотивів і всього характеру орнаментального мистецтва?
7. Який порядок оформлення літературних видань кінця XVI — середини XVII ст.
8. Дати визначення жанру панегірики та ієрогліфіки. Та охарактеризуйте їх.
9. Дайте характеристику риси львівських і київських видань Євангелія.
10. Дайте характеру орнаментального мистецтва.
11. Надайте характеристику невід'ємних атрибутів титульної сторінки.
12. Охарактеризуйте оформлення літургійних видань.

3. КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Проконтролюйте себе відносно якості та глибини засвоєного матеріалу шляхом надання відповіді на тестові питання. Для перевірки вірної відповіді наприкінці методичних вказівок розташовані таблиці.

Модуль 1. Оформлення та виготовлення книжкових товарів

Тема 1.2 Формати книжок, шрифти, тексти, ілюстрації та елементи декору, вимоги до їх якості

Формати книжок

1. Що мають на увазі під поняттям «формат»?

- 1) друкований аркуш;
- 2) висоту друкованого аркуша;
- 3) ширину друкованого аркуша;
- 4) розмір друкованого аркуша, що визначається за висотою та шириною.

2. В яку частку аркуша виходить сторінка при одному згині друкувального паперу?

- 1) $\frac{1}{3}$;
- 2) $\frac{1}{2}$;
- 3) $\frac{1}{4}$;
- 4) $\frac{1}{5}$.

3. Якого з нижче наведених полів не існує?

- 1) верхнього;
- 2) корінцевого;

- 3) нижнього;
- 4) середнього.

4. Який з варіантів формату смуги набору є найбільш розповсюдженим?

- 1) перший;
- 2) другий;
- 3) третій;
- 4) перший і другий.

5. Яким з варіантів формату смуги набору видаються багатотомні зібрання наукової літератури, багато ілюстровані дитячі та подарункові видання?

- 1) третім;
- 2) другим;
- 3) четвертим;
- 4) першим.

6. Скільки груп шрифтів розрізняють відповідно з Державним стандартом?

- 1) п'ять;
- 2) п'ять основних і шосту додаткову;
- 3) шість;
- 4) шість основних.

7. Які з умов впливають на зручне читання шрифту?

- 1) гарнітура шрифту, довжина рядка та міжрядкового пробілу;
- 2) кегель шрифту та накреслення;
- 3) 1,2-правильні відповіді;
- 4) вірної відповіді немає.

8. Від характеру видання, його змісту та призначення здійснюється вибір чого?

- 1) обкладинки;
- 2) шрифтових гарнітур;
- 3) розмір літер;
- 4) вірної відповіді немає.

9. Як виділяється прізвище автора в бібліографічному тексті?

- 1) напівжирним шрифтом;
- 2) не виділяється взагалі;
- 3) тільки курсивом;
- 4) курсивом, напівжирним шрифтом.

10. Який шрифт вважається прийнятним для дорослих читачів?

- 1) кегль 10;
- 2) кегль 12;
- 3) кегль 14;
- 4) кегль 12,14.

11. Основні вимоги до таблиць:

- 1) лаконічність, таблиці повинні нести в собі тільки дійсно необхідні елементи;
- 2) доступність читання;
- 3) колонки та стовпці повинні обов'язково бути однакові за шириною та висотою;
- 4) правильної відповіді немає.

12. Ілюстрації-заставки поміщають:

- 1) на полях сторінки;
- 2) перед титульним листом;
- 3) в середині книги;
- 4) на початку частини чи глави книги.

13. Розрізняються креслення:

- 1) математичні;
- 2) креслення, що зображують знаряддя виробництва та їх конструкцію;
- 3) креслення, що зображують будову якихось предметів;
- 4) всі відповіді вірні.

14. Схеми, в яких геометричними формами або умовними зображеннями предметів виражається числове співвідношення різних величин є:

- 1) плани;
- 2) діаграми;
- 3) орнаменти;
- 4) відповіді 1,3 – вірні.

15. Титульний лист може бути:

- 1) одинарним;
- 2) розворотним;
- 3) відповіді 1,2 – вірні;
- 4) правильної відповіді немає.

16. Спуск – це:

- 1) незадрукований білий простір вгорі смуги;
- 2) незадрукований білий простір внизу смуги;
- 3) незадрукованої білий простір на полях сторінки;
- 4) незадрукованої білий простір збоку тексту.

17. Після кінцевої сторінки можуть слідувати:

- 1) сторінки для нотаток;
- 2) сторінки зі змістом книги;
- 3) сторінки з вихідними видавницькими даними;
- 4) відповіді 2,3 – вірні.

18. Провідниками по тексту книги є:

- 1) коментарі;
- 2) покажчики;
- 3) зміст;
- 4) анотація.

19. Колонцифри – це:

- 1) цифри по тексту;
- 2) порядкові номери сторінок;
- 3) номери сторінок у змісті;
- 4) номери параграфів.

20. Оформленням обкладинки та палітурки визначається:

- 1) внутрішній художній образ книги;
- 2) зовнішній художній образ книги;
- 3) нічим не визначається;

- 4) об'єм книги.
21. Невеликі за об'ємом книги випускаються:
- 1) у футлярних обкладинках;
  - 2) в обкладинках, що являють собою паперову покритку книги;
  - 3) без обкладинок;
  - 4) в пергаментних обкладинках.
22. Більш цінні видання більшого об'єму випускаються:
- 1) в паперових обкладинках;
  - 2) в щільних обкладинках;
  - 3) в палітурках;
  - 4) правильної відповіді немає.
23. Палітурки для книг розрізняють в залежності:
- 1) від конструкції палітурної кришки;
  - 2) від розміру палітурки;
  - 3) від зовнішнього матеріалу;
  - 4) відповіді 1,3 – вірні.
24. Найбільш простими видами палітурок є:
- 1) палітурки № 1,2;
  - 2) палітурки № 3,4;
  - 3) правильні відповіді 1,2;
  - 4) немає правильної відповіді.
25. Основні матеріали для виробництва книги:
- 1) папір, на якому надрукована книга;
  - 2) друкарські фарби, різні палітурні картони;
  - 3) тканини, спеціальні види паперу для зовнішнього оформлення книги;
  - 4) всі відповіді вірні.
26. Перщі матеріали для письма:
- 1) каміння;
  - 2) дерево;
  - 3) шкіра;
  - 4) всі відповіді вірні.
27. Пергамент – це:
- 1) шкіра молодих тварин;
  - 2) шкіра старих тварин, яка в результаті спеціальної обробки набула гладкості та білизни;
  - 3) шкіра молодих тварин, яка в результаті спеціальної обробки набула гладкості та білизни;
  - 4) шкіра старих тварин.
28. Батьківщиною паперу вважається:
- 1) Японія;
  - 2) Африка;
  - 3) Середня Азія;
  - 4) Китай.
29. Палітурки виготовлялись:
- 1) яних дощечок із різними написами;

- 2) із рослин в декілька шарів;
  - 3) яних дощечок, які обтягували шкірою;
  - 4) немає правильної відповіді.
30. Сировиною для отримання волокон та виробництва паперу слугує:
- 1) деревинна солома;
  - 2) текстильні відходи; паперова макулатура;
  - 3) промислові відходи; рослини;
  - 4) відповіді 1,2 – вірні.
31. Процес виробництва паперу ділиться:
- 1) на три етапи;
  - 2) на чотири етапи;
  - 3) на два етапи;
  - 4) на п'ять етапів.
32. З яких основних етапів складається процес виробництва паперу?
- 1) виготовлення толокняних напівфабрикатів;
  - 2) виготовлення паперової маси;
  - 3) відлип паперового листа на папероворобильній машині, обробка паперу;
  - 4) відповіді 1,2,3 – вірні.
33. Основні способи виробництва целюлози:
- 1) сульфатний; сульфатний;
  - 2) сульфатний; сульфідний;
  - 3) сульфатний;
  - 4) сульфатний; сульфідний.
34. Для масового друку використовуються такі види паперу:
- 1) газетні, книжково – журнальні;
  - 2) картографічні;
  - 3) крейду вальні;
  - 4) всі відповіді вірні.
35. Дефекти книг, що викликані поганою якістю фарб:
- 1) недостатня інтенсивність відтиску, матовість, тьмяність відтиску, надмірне гляцювання;
  - 2) рижуватий відтінок чорної фарби, надмірно синюватий відтінок чорної фарби;
  - 3) швидке вицвітання фарби на відтиску;
  - 4) всі відповіді правильні.
36. Пігменти поділяються на групи:
- 1) неорганічні, органічні, фарбувальні лаки;
  - 2) неорганічні, лаки;
  - 3) лаки, кольорові лаки;
  - 4) неорганічні, органічні.
37. Готові друкарські фарби отримуються в результаті:
- 1) змішування різних фарб;
  - 2) змішування фарбуючих та зв'язувальних речовин та ретельного їх розтирання;
  - 3) розтирання фарбуючих речовин;

4) відповіді 1,3 – вірні.

38.В залежності від зв'язуючої речовини фарби для глибокого друку підрозділяють на:

- 1) бензольно-смоляні;
- 2) спирто-смоляні;
- 3) водно-клейові;
- 4) всі відповіді правильні.

39.Палітурки книг виготовляють:

- 1) з картону;
- 2) з паперу;
- 3) з поліетилену;
- 4) з переробної деревини.

40.Вага обкладинкового паперу, що піддається глазуруванню на суперкаландрах дорівнює:

- 1) 70, 90, 110,150, 170, 190 г;
- 2) 75, 95, 115, 155, 175, 195 г;
- 3) 80, 100, 120, 160, 180, 200 г;
- 4) 85, 110, 115, 145, 175, 200 г.

41.В якості друкарської форми використовуються:

- 1) дошка;
- 2) пластина чи циліндр;
- 3) вірні відповіді – 1,2;
- 4) правильної відповіді немає.

42.Друкарські елементи можуть знаходитись в різному положенні відносно друкарської форми:

- 1) бути випуклими;
- 2) поглибленими;
- 3) на рівній плоскій поверхні друкарської форми;
- 4) всі відповіді вірні.

43.Процес друку починається:

- 1) із виробництва друкарської форми;
- 2) із редагування тексту;
- 3) з обирання шрифту для друку;
- 4) із вибору паперу та фарб.

44.Площа друкарського аркуша дорівнює:

- 1) двом сторонам паперового аркуша;
- 2) одній стороні паперового аркуша;
- 3) друкованому тексту;
- 4) немає правильної відповіді.

45.Форми-дублікати:

- 1) стереотипи;
- 2) макротипи;
- 3) мікротипи;
- 4) копії.

46.Основними процесами у високому друці є:

- 1) виготовлення ілюстрованих форм, текстових друкарських форм;
  - 2) виготовлення стереотипних форм, друкування на друкарських машинах;
  - 3) правильної відповіді немає;
  - 4) вірні відповіді - 1,2.
- 47.Набір – це:
- 1) процес виготовлення друкарської форми;
  - 2) процес підбору потрібного шрифту, його розміру;
  - 3) процес набирання тексту;
  - 4) немає правильної відповіді.
- 48.Для виготовлення текстової друкарської форми високого друку застосовуються такі види машин:
- 1) фотонабірні;
  - 2) набірно-друкарські;
  - 3) текстові;
  - 4) відповіді 1,2 – вірні.
- 49.Слово «коректура» означає:
- 1) правку;
  - 2) виправлення;
  - 3) корекцію;
  - 4) відповіді 1,2 – вірні.
- 50.Кліше – це:
- 1) ілюстрована друкарська форма, що застосовується у високому друці;
  - 2) ілюстрована друкарська форма, що застосовується у глибокому друці;
  - 3) ілюстрована друкарська форма, що застосовується у плоскому друці;
  - 4) ілюстрована друкарська форма, що застосовується у низькому друці.
- 51.Офсетний друк застосовується для виготовлення:
- 1) плакатів, портретів;
  - 2) художніх репродукцій;
  - 3) мап, дитячої літератури;
  - 4) всі відповіді вірні.
- 52.Особливий вид плоского друкування:
- 1) фототипія;
  - 2) фотометрія;
  - 3) фото утопія;
  - 4) фотокологія.
- 53.Процес друкування в плоскому друкуванні складається в основному з етапів:
- 1) нанесення на друкарську форму води; накочування на форму фарби;
  - 2) подачі паперу, отримання відтиску на папері;
  - 3) висновку віддрукованого листа;
  - 4) всі відповіді вірні.
- 54.Глибокий друк:
- 1) такий спосіб друкування, при якому друкувальні елементи друкарської форми розташовані нижче пробільних елементів;
  - 2) такий спосіб друкування, при якому друкувальні елементи друкарської форми розташовані вище пробільних елементів;

- 3) такий спосіб друкування, при якому друкувальні елементи друкарської форми розташовані поряд з пробільними елементами;
  - 4) всі відповіді вірні.
55. Друкувальна форма глибокого друку може бути виготовлена:
- 1) ручним або механічним способами;
  - 2) тільки ручним способом;
  - 3) тільки механічним способом;
  - 4) машинним способом.
56. Особливістю глибокого друку є:
- 1) фарба наноситься на деяку поверхню друкарської форми;
  - 2) фарба наноситься не на всю поверхню друкарської форми, а тільки на друкарські елементи;
  - 3) фарба наноситься не на всю поверхню друкарської форми, а тільки на пробільні елементи;
  - 4) фарба наноситься на всю поверхню друкарської форми як на друкарські, так і на пробільні елементи, з яких вона повинна бути видалена;

Модуль 2. Товарознавчі аспекти якості книжкових товарів

1. До книжкових товарів відносяться:
  - 1) книги, брошури;
  - 2) репродукції з картин та портретів, листівки, ноти;
  - 3) географічні карти та атласи, плакати, друковані учбово-наочні таблиці;
  - 4) всі відповіді вірні.
2. Асортимент книжкової продукції підрозділяється:
  - 1) за тематичною ознакою;
  - 2) за типами видання;
  - 3) за тематичною ознакою та за типами видання;
  - 4) правильної відповіді немає.
3. Книги за тематичною ознакою:
  - 1) об'єднують у відділи;
  - 2) об'єднують у підвідділи;
  - 3) об'єднують у групи;
  - 4) всі відповіді вірні.
4. За цільовим призначенням виділяють наступні типи видань:
  - 1) офіційне, наукове, науково-популярне, науково-виробниче, виробничо-практичне, нормативне виробничо-практичне;
  - 2) виробничо-практичне видання для аматорів, навчальний, суспільно-політичне;
  - 3) довідкове, видання для дозвілля, рекламне, літературно-художнє;
  - 4) всі відповіді вірні.
5. Тип видання є визначальним для:
  - 1) вибору засобів оформлення книги ;
  - 2) розповсюдження книги;
  - 3) видавницької оцінки;

- 4) відповіді 1,2 – вірні.
6. Вся книжкова продукція підрозділяється по своєму цільовому призначенню, тематиці, за читацькою установкою на такі групи:
- 1) видання творів основоположників марксизму-ленінізму, історико-партійні та агітаційно-пропагандистські видання, наукові видання, офіційно-документальні та офіційно- довідкові видання;
  - 2) підручники для загальноосвітньої школи, підручники для вузів, технікумів, училищ масових кваліфікацій, літературно-художні видання, видання для дітей;
  - 3) науково-популярні видання, науково-довідкові видання, виробничо-інструктивні видання, видання з мистецтва;
  - 4) всі відповіді вірні.
7. Основні типи наукових видань:
- 1) багатотомні зібрання творів, монографії, збірники;
  - 2) праці наукових співтовариств та інститутів;
  - 3) повідомлення, реферати, мало'об'ємні види наукових видань;
  - 4) всі відповіді вірні.
8. Формат підручників становить:
- 1) 60X92/16;
  - 2) 70X92/16;
  - 3) 70X108/16;
  - 4) всі відповіді вірні.
9. У довідниках кишенькового типу використовується шрифт:
- 1) кегль 8;
  - 2) кегль 6;
  - 3) кегль 10;
  - 4) кегль 4.
10. Підписні видання включають:
- 1) декілька томів збірок повних або вибіркового творів якогось автора;
  - 2) тільки один том збірки творів якогось автора;
  - 3) тільки один том збірки творів найпопулярнішого автора;
  - 4) тільки твори улюбленого автора.
11. Розповсюдження видань за підпискою надає фактично можливість:
- 1) набувати багатотомні видання з розстрочкою платежу;
  - 2) набувати багатотомні видання без розстрочки платежу;
  - 3) набувати багатотомні видання тільки за готівку;
  - 4) немає правильної відповіді.
12. Букіністична література – це:
- 1) книги, що не були в користуванні у читача;
  - 2) книги, що були в користуванні у читача;
  - 3) книги, в яких була замінена палітурка;
  - 4) книги, що не є актуальними.
13. До дефектів відтворення тексту та ілюстрацій в блоці відносяться:
- 1) непропечатка, рване очко або штрих;
  - 2) двоїння знаків, пробивання фарби;

- 3) полошення;
- 4) всі відповіді вірні.
14. На всіх аркушах (в тому числі верхніх) не допускається наявність:
  - 1) зморшок уздовж різку;
  - 2) комкання;
  - 3) зминання;
  - 4) немає правильної відповіді.
15. При оцінці якості всі листи і зошити у книзі повинні мати наступні характеристики:
  - 1) бути щільно затягнуті в фальцах;
  - 2) бути не щільно затягнуті в фальцах;
  - 3) бути взагалі не затягнуті в фальцах;
  - 4) натягнуті на фальця.
16. Вихід окантовки за нижню кромку зошиту не повинен перевищувати:
  - 1) 1,0;
  - 2) 2,0;
  - 3) 3,0;
  - 4) 0,5.
17. Скоби повинні бути розташовані:
  - 1) у встановлених місцях по довжині корінця;
  - 2) у встановлених місцях по ширині корінця;
  - 3) у не встановлених місцях по ширині корінця;
  - 4) по ширині корінця.
18. Вказівкам технологічної карти наряду відповідають:
  - 1) вид шиття;
  - 2) кількість стібків;
  - 3) розмір стібків;
  - 4) всі відповіді правильні.
19. Під браком розуміють:
  - 1) критичні дефекти, що призводять до спотворення;
  - 2) критичні дефекти, що призводять до втрати інформації;
  - 3) критичні дефекти, що призводять до втрати товарного виду друкованого видання;
  - 4) всі відповіді вірні.
20. У примірнику видання не допускаються наступні дефекти:
  - 1) що призводять до спотворення інформації;
  - 2) що призводять до втрати інформації;
  - 3) що призводять до повної втрати товарного виду видання або ускладнюють його використання за призначенням;
  - 4) всі відповіді вірні.
21. До некомплектності або порушення послідовності сторінок відносяться:
  - 1) пропущені, переплутані, перевернуті смуги;
  - 2) ілюстрації, заголовки;
  - 3) неправильна послідовність смуг в зошиті, білі сторінки;
  - 4) всі відповіді вірні.

22. Дефекти, що призводять до повної втрати товарного виду видання або ускладнюють його використання за призначенням:

- 1) перевернутий блок, розкол блоку, відклеювання чи розрив форзаца по згину, обшивка, незагнуті скоби, відсутність скоби;
- 2) відставання або механічне пошкодження припресованої плівки, розтріскування лакового шару, відставання обкладинки від корінця;
- 3) жолоблення або скручування обкладинки після припресовки плівки або лакування, жолоблення палітурної кришки, механічне пошкодження видання, зім'яті, брудні сторінки;
- 4) всі відповіді вірні.

23. До законодавчих актів, що стосуються книговидавничої галузі НЕ відноситься:

- 1) Указ Президента України: «Про деякі заходи з розвитку книговидавничої справи в Україні»;
- 2) Указ Президента «Про проведення в Україні у 2007 році Року української книги»;
- 3) Закон України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні»;
- 4) Закону України «Про оренду державного та комунального майна».

24. Причини занепаду книговидання:

- 1) високий рівень зношеності та застарілості технічного і технологічного обладнання більшості поліграфічних підприємств;
- 2) значне переважання на вітчизняному книжковому ринку імпортованих іншомовних, зокрема російськомовних видань;
- 3) недостатнє фінансове забезпечення галузі;
- 4) всі відповіді вірні.

25. Вперше формування цілісного зібрання друкованих книг у електронній формі було розпочато в:

- 1) 1971;
- 2) 1987;
- 3) 1981;
- 4) 1991.

26. ISBN – це:

- 1) ідентифікаційний номер, який однозначно ідентифікує будь-який товар;
- 2) унікальний ідентифікаційний номер, який однозначно ідентифікує книгу;
- 3) оптичне відображення числового або числобуквенного коду у вигляді вертикальних смуг і інтервалів, що чергуються;
- 4) бібліотечно-бібліографічна класифікація.

27. УДК – це:

- 1) система класифікації інформації, яка широко застосовується для систематизації витворів мистецтва, літератури, здобутків науки, періодичної печаті і т.д.
- 2) бібліотечно-бібліографічна класифікація;
- 3) комбінаційна система бібліотечної класифікації видань;

4) система класифікації інформації, яка широко застосовується для періодичної печаті та документації.

28. Для чого потрібен номер ISBN в першу чергу:

- 1) видавцям та покупцям;
- 2) видавцям, книготорговцям та покупцям;
- 3) авторам книг та видавцям;
- 4) авторам книг, видавцям, книготорговцям та читачам.

29. Міжнародна стандартна нумерація не поширюється на:

- 1) рекламні видання;
- 2) кожне перекладне видання;
- 3) багатотомне видання;
- 4) альбоми, фотоальбоми з текстом.

30. Якщо у книги два ISBN, то означає що:

- 1) це помилка, такого не буває;
- 2) книга випущена одночасно двома видавництвами;
- 3) книга випущена за кордоном;
- 4) порушені авторські права.

31. В яких випадках ISBN присвоюється необов'язково?

- 1) видання виходить малим тиражем або для «особистого» користування;
- 2) видання має тираж не більше 50000 примірників;
- 3) на окремі видання нормативно-технічних документів;
- 4) правильної відповіді не має.

32. П'ять груп ISBN розміщуються в такій послідовності:

- 1) тризначний ідентифікатор, ідентифікатор видавця, порядковий ідентифікатор видання, ідентифікатор групи, контрольна цифра;
- 2) тризначний ідентифікатор, ідентифікатор групи, ідентифікатор видавця, порядковий ідентифікатор видання, контрольна цифра;
- 3) ідентифікатор групи, ідентифікатор видавця, порядковий ідентифікатор видання, контрольна цифра, тризначний ідентифікатор;
- 4) ідентифікатор групи, ідентифікатор видавця, контрольна цифра, тризначний ідентифікатор, порядковий ідентифікатор видання;

33 Ідентифікатор видавця може налічувати наступну кількість цифрових знаків:

- 1) 3;
- 2) тільки 7;
- 3) різну, але не більше 7;
- 4) 5.

34. Цифрова частина в ідентифікаційному номері GTIN-13 складається з цифр, які розташовано в такій послідовності:

- 1) 978 – префікс GS1 для книг; ISBN без контрольної цифри; контрольна цифра;
- 2) ISBN без контрольної цифри; контрольна цифра; 978 – префікс GS1 для книг;
- 3) 978 – префікс GS1 для книг; контрольна цифра; ISBN без контрольної цифри; контрольна цифра;

4) в будь-якому порядку.

35.3 якою ціллю використовується «розширення» штрих-коду?

- 1) для кращого зчитування на контрольно-касових вузлах в роздрібній торгівлі;
- 2) для кодування додаткової цифрової інформації;
- 3) використовується лише для іноземних видань;
- 4) всі відповіді вірні.

36. Основні способи виявлення можливих дефектів при прийомці книжкової продукції:

- 1) зовнішній огляд палітурки та книжкового блоку;
- 2) звірення палітурки з титульним аркушем;
- 3) огляд форзаців, розкриття блоку, швидке пере листування блоку;
- 4) всі відповіді вірні.

37. При якому відсотку недоброякісної продукції вона вся може бути повернена постачальнику:

- 1) більш 1% прийнятої партії книжкової продукції;
- 2) менше 1% прийнятої партії книжкової продукції;
- 3) більше 0,5% прийнятої партії книжкової продукції;
- 4) менше 0,5% прийнятої партії книжкової продукції.

38. При огляді форзаца необхідно звернути увагу на художню сторону його оформлення:

- 1) колір форзаца та його зв'язок із забарвленням палітурки;
- 2) композиційну побудову форзацу;
- 3) доцільність композиційної побудови форзацу в даному типі видання;
- 4) всі відповіді вірні.

39.Продивляючись ілюстрації в у книзі визначають:

- 1) стиль ілюстрацій
- 2) прийоми зображення,доступність її розуміння читачів;
- 3) відповіді 2,3 – вірні;
- 4) немає вірної відповіді.

40.Основні способи пакування:

- 1) пакування у відкриту пачку;
- 2) пакування у закриту пачку;
- 3) Пакування у закриту пачку з покращеною обгорткою, пакування пачки в картонну коробку;
- 4) Всі відповіді вірні

41. Вага та висота пачки при пакуванні пакетами у відкриту пачку становить:

- 1)висота пачки – 40-45 см. Вага – до 8 кг;
- 2) висота пачки – 30- 40 см, вага – до 7 кг;
- 3) висота пачки – 30- 35 см., вага – до 7 кг;
- 4) висота пачки – 20 - 30 см. Вага – до 6 кг.

42. При транспортуванні книг з перевалками їх пакують:

- 1) у звичайні тюки ;
- 2) у рогозині тюки ;
- 3) запаковані у паперові пачки ;
- 4) перев'язують мотузками .

43. Кожна типографська пачка маркується шляхом:

- 1) обов'язкові наліпки;
- 2) необов'язкові наліпки;
- 3) № телефону відправника;
- 4) даними видавництва.

44. В процесі зберігання книг повинно бути:

- 1) умови для книг від псування;
- 2) необхідні режими світла;
- 3) оптимальні температурні режими;
- 4) відповіді 2, 3 – вірні.

45. Назвіть вологісний режим для зберігання книг:

- 1) відносна вологість 45-50%;
- 2) відносна вологість 50-60%;
- 3) відносна вологість 55-65%;
- 4) відносна вологість 65-75%.

46. Тиражі видань-словників, як правило складають наступну кількість примірників:

- 1) 1 до 100 примірників
- 2) 1 до 1 000 примірників
- 3) 1 до 10 тис примірників
- 4) 1 до 100 тис примірників

47. Зараз в проект «Наукова книга» включаються рукописи:

- 1) українською та російською мовами;
- 2) українською та англійською;
- 3) українською, російською та німецькою;
- 4) немає правильної відповіді.

48. Діяльність ВД "Академперіодика" НАН України спрямована насамперед на:

- 1) виконання Програми підтримки журналів НАН України;
- 2) стимулювання Програми підтримки журналів НАН України;
- 3) спонсорування Програми підтримки журналів НАН України;
- 4) прогнозування Програми підтримки журналів НАН України.

49. Гранична вага плоскої пачки становить:

- 1) 6–7 кг.;
- 2) 7-8 кг.;
- 3) 9-10 кг.;
- 4) 10-12кг;

50. Причини зростання рівня книжкової культури в порівнянні з 1990-ми:

- 1) збільшення кількості книг, випущених на умовах державного замовлення;
- 2) створення професійних видавництв на базі поліграфічних ділянок наукових організацій;
- 3) підвищення вимог самих учених до видавничої продукції;
- 4) всі відповіді вірні.

51. Один із провідних засобів художнього оформлення у сучасній книзі:

- 1) шрифт;
- 2) колір;

- 3) наявність малюнків;
  - 4) всі відповіді вірні.
52. До необразотворчих складових декору відносять:
- 1) геометричний орнамент;
  - 2) фактури та текстури;
  - 3) тангіри та розчерки;
  - 4) всі відповіді вірні.
53. Роль декору в книзі:
- 1) прикраса речі в книзі;
  - 2) додання книзі-речі індивідуальної особи, привабливості, неповторного вигляду;
  - 3) розкриває ідейно-образний зміст літературного твору;
  - 4) прикраса, додання книзі-речі індивідуальної особи, привабливості, неповторного вигляду, розкриває ідейно-образний зміст літературного твору, його емоційно-образний лад.
54. Орнамент-це:
- 1) декоративний засіб;
  - 2) частка декору;
  - 3) могутній і всепроникаючий декоративний засіб;
  - 4) візерунок.
55. Географічне середовище грало ... роль у становленні мотивів і всього характеру орнаментального мистецтва:
- 1) важливу;
  - 2) незначну;
  - 3) другорядну;
  - 4) найважливішу.
56. Тваринні мотиви-це:
- 1) зображення представників реальної фауни;
  - 2) фантастичних істот начебто драконів , крилатих левів і т.п.;
  - 3) зображення представників реальної фауни, з одного боку, з іншого боку - фантастичних істот начебто драконів, з, крилатих левів і т.п.;
  - 4) немає вірної відповіді.

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Мильчин А. Э. Издательский словарь-справочник. — М., 2003. — 558 с.
2. Баренбаум И.Е. История книги: учебник для вузов. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Книга, 2004.-248с.
3. Михайлов В.І. Непродовольчі товари: Підручник / В.І. Михайлов, Т.Г.Глушкова, О.І.Зельніченко.-К.; Книга, 2005.-556с.
4. Гаванко С. Конструкція книги / С. Гаванко – Львів : Фенікс, 1999. – 134 с.
5. Сава В. Основи техніки створення книги: Навч. посібник/ Василь Сава,. - Львів: Каменяр, 2000. - 134 с.
6. Полянский Н. Н. Основы полиграфического производства / Н. Н. Гаванский – М. : Книга, 2001. – 530 с.
7. Козлова М. М. Редакторская подготовка литературно-художественных изданий: Учебное пособие для студентов специальности «Издательское дело и редактирование». — Ульяновск, 2000. — 52 с.

4.2 Додаткова література

8. Гусман Г. О книге / Г. Гусман – М. : Книга, 1982. – 112с
9. Технология печатных процессов / А. Н. Раскин, И. В. Ромейков, Н. Д. Бирюкова – М. : Книга, 1989. – 206 с.
10. Технология брошюровочно-переплетных процессов / Д. В. Воробьев – М. : Книга, 1989. – 307 с.
11. Кодак Н. Ф. Бытие книги: Заметки о прошлом и настоящем книжного дела / Н. Ф. Кодак – К. : Лыбидь, 1991. – 175 с.
12. Современное литературно-художественное книгоиздание: [Электронный документ]. – Режим доступа <<http://www.hi-edu.ru/e-books/KaracheysevaLXDK/index.htm>>
13. Виноградова Л. А. История книжного дела в России (988-1917): Курс лекций для вузов по специальности «Издательское дело и редактирование». — М., 1991. — 95 с.
14. Бутич І. До історії папірень //Друкарство. - 1998. - № 9-12. - С. 14-15
15. Донской Г. М. Функции художественно-графического оформления учебников / Г. М. Донской – М. : Просвещение, 1986. – 127 с
16. Баренбаум И. Е. Полиграфическое и художественное оформление книги : учеб.-метод. пособие / И. Е. Баренбаум. – Львов : Феникс, 1968. – 51 с.
17. Добкин С. Ф. Оформление книги / С. Ф. Добкин. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : Книга, 1985. – 208 с.
18. Волчек В. Л. Отделка печатной продукции : учеб. пособие / В. Л. Волчек – М. : МПИ, 1975.– 156 с.
19. Джонсон А. Практическое руководство по переплетному делу / А. Джонсон – М. : Книга, 1989. – 102 с.
20. Герчук Ю.Я. Художественная структура книги. - М.: Книга, 1984-207с.

21. Кожевников Г. В. Типология литературно-художественной книги: Конспект лекции. — М., 1985. — 40 с.
22. Лотман Ю. М. О содержании и структуре понятия «художественная литература» // Избранные статьи: В 2 т. — Т. 1. — Таллинн, 1992. — С. 203-216.
23. Запаско Я. П. Мистецтво книги на Україні / Я. П. Запаско — Львів : Видавництво львівського університету, 1993. — 309 с.
24. Вспомогательные указатели к книжным изданиям / Э. Л. Призмент. — М. : Книга, 1988. — 208 с.
25. Посібник Міжнародного агентства ISBN: [Електронни ресурс]. — Режим доступа
<<http://www.isbn.org/standards/home/isbn/international/ISBNmanual.asp>>
26. Маркус Г. А. Основы организации и экономики книгоиздательского дела. — М., 1955. — 293 с.
27. Історія книги та друкарства // Друкарство. - 1998. - № 9-11. - С. 6-13
28. Кириченко І. Журнальне виробництво: історія і сучасність // Друкарство. - 2005. - № 4. - С. 14-17.
29. Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: Матеріали до бібліографії (2001-2003 рр.) / Нац. Академії Наук України, Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, Ін-т біографічних досліджень; Укл. Надія Мельник-Любовець, Олег Яценко,. - К.: Б. в., 2006. — 202 с.
30. Почапська Л. Історія розвитку українського друкарства // Вісник Книжкової палати. - 2000. - № 11. - С. 24-29
31. Трембіцький А. Історія друкарства на Поділлі за працями Є. Сіцінського // Київська старовина. - 2003. - № 6. - С. 28-42.
32. Швецова - Водка Г. Перше монографічне дослідження історії української статистики друку: рецензія // Вісник Книжкової палати. - 2004. - № 3. - С. 8 – 9.
33. Періодичне видання «Вісник Книжкової палати України»

Нормативно - технічна документація.

34. ISO 12647: 2004 Полиграфические технологии. Управление процессами цветоделения, изготовления проб и тиражных оттисков.
35. ОСТ 29.66-90 Полиграфия. Параметры качества печати
36. ОСТ 29.124-94 Издания книжные. Общие технические условия.
37. ОСТ 29.33-98 Журналы. Общие технические условия.
38. ГОСТ 7.57-89 Издания. Издательские и книготорговые. Библиографические указатели.
39. ГОСТ 4.482-87 Система показателей качества продукции. Издания книжные и журнальные. Издательско-полиграфическое оформление и полиграфическое исполнение. Номенклатура показателей.
40. ГОСТ 5773-90 Издания книжные и журнальные. Форматы.
41. ГОСТ Р ИСО 9000-2001 - концептуальный стандарт, содержащий также терминологический словарь.
42. ГОСТ Р ИСО 9001-2001 - Требования к системам качества.

43. ГОСТ 7.4-86 Оформление книжных изданий. Технические условия.
44. ГОСТ 22240-76 Обложки и крышки переплётные. Классификация.
45. ГОСТ Р ИСО 9004-2001 - стандарт, который выступает в роли руководящего документа к стандарту ГОСТ Р ИСО 9001-2001 (рекомендации по улучшению деятельности).
46. ISO 12647-2:2004/AMD: 2007 «Полиграфические технологии. Управление технологическим процессом по изготовлению растровых цветоделенных изображений, пробных и тиражных оттисков. Часть 2. «Офсетная печать».
47. ISO 12647-7:2007 «Полиграфические технологии. Управление технологическим процессом по изготовлению растровых цветоделенных изображений, пробных и тиражных оттисков. Часть 7. Получение пробных оттисков непосредственно по цифровым данным»
48. ГОСТ 9095-89 Бумага для печати типографская. Технические условия.
49. ГОСТ 13525.4-68 Бумага. Методы определения сортности.
50. ДСТУ 2334-94 (ГОСТ ИСО 1924/1-96) Визначення міцності паперу під час розтягування.
51. ДСТУ 2570-94 (ГОСТ 30113-94) Папір та картон. Методи вимірювання білості.
52. ГОСТ 11209-85 Ткани хлопчатобумажные и смешанные для технических целей. Технические условия.
53. ДСТУ 3115-90 Шкіра для технічних виробів. Загальні технічні умови
54. ДСТУ 1681-96 Вироби текстильно-галантерейні штучні, виготовлені з тканин і полотен. Загальні технічні умови.
55. Постанова Головного державного санітарного лікаря України "Про вдосконалення порядку державної санітарно-гігієнічної експертизи" від 11.01.2001 N 45

МОДУЛЬ I

вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ
1.	4	9	4	17	4	25	4	33	1	41	3	49	4
2	2	10	1	18	2	26	4	34	4	42	4	50	1
3	4	11	1	19	2	27	3	35	4	43	1	51	4
4	2	12	4	20	2	28	4	36	1	44	2	52	1
5	1	13	4	21	2	29	3	37	2	45	1	53	4
6	2	14	2	22	3	30	4	38	4	46	4	54	1
7	3	15	3	23	4	31	2	39	1	47	11	55	1
8	2	16	1	24	3	32	4	40	3	48	4	56	4

МОДУЛЬ 2

вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ	вопрос	ответ
1.	4	9	2	17	1	25	1	33	3	41	1	49	2
2	3	10	1	18	4	26	2	34	1	42	2	50	4
3	4	11	1	19	4	27	1	35	2	43	1	51	2
4	4	12	2	20	4	28	4	36	4	44	1	52	4
5	1	13	4	21	4	29	1	37	1	45	2	53	4
6	4	14	1	22	4	30	2	38	4	46	3	54	3
7	4	15	1	23	4	31	1	39	3	47	1	55	1
8	4	16	1	24	4	32	2	40	4	48	1	56	3

Навчальне видання

Укладачі:

АКМЕН Вікторія Олександрівна

«ТОВАРОЗНАВСТВО КНИГИ»

Методичні вказавки для самостійного вивчення дисципліни
студентами денної та заочної форм навчання
спеціальності «Товарознавство та експертиза в митній справі»

Підп. до друку ____ Формат 60×84 ____ Папір газет. Друк. офсет.
Умов друк. арк. ____. Обл.-вид. арк. ____ Тираж ____ прим. Зам. № ____

Харківський державний університет харчування та торгівлі
61051 Харків-51, вул. Клочківська, 333.
ДОД ХДУХТ. 61051 Харків-51, вул. Клочківська, 333